

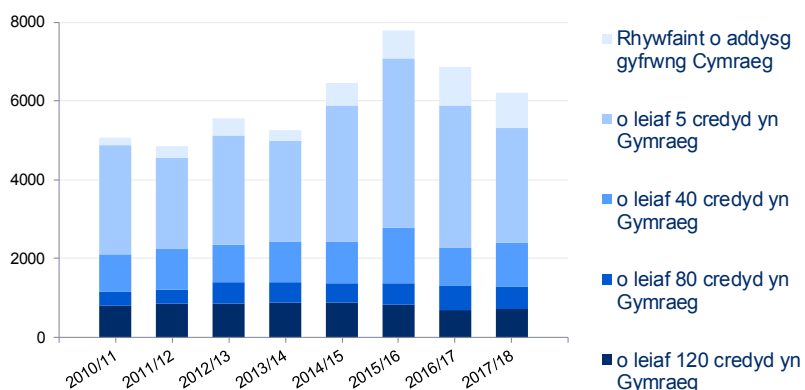

Yr iaith Gymraeg mewn Addysg Uwch, 2017/18

25 Gorffennaf 2019
SB 48/2019

Mae'r bwletin hwn yn darparu gwybodaeth am fyfyrwyr mewn addysg uwch sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg mewn Sefydliadau Addysg Uwch a Phellach (prifysgolion a cholegau) yng Nghymru. Mae hefyd yn ymdrin â staff addysg uwch sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg ac athrawon dan hyfforddiant sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Myfyrwyr yng Nghymru yn ôl faint o gredydau y maen nhw wedi'u hastudio drwy gyfrwng y Gymraeg, 2017/18

a) Addysg uwch mewn sefydliadau addysg bellach wedi'i heithrio.

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr HESA drwy Lywodraeth Cymru

- O'r 5,315 o fyfyrwyr a astudiodd o leiaf 5 o gredydau drwy'r Gymraeg, astudiodd 2,410 o leiaf 40 credyd yn Gymraeg; astudiodd 1,300 o leiaf 80 credyd yn Gymraeg; ac astudiodd 710 120 o gredydau drwy'r Gymraeg.
- Derbyniodd 665 yn llai o fyfyrwyr rywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2017/18 o'i gymharu â 2016/17. Gwelwyd cynnydd mawr yn nifer y myfyrwyr oedd yn cymryd o leiaf 5 credyd drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2015/16, yn rhannol oherwydd gwell cyhoedduswydd i'r cyrsiau Cymraeg byr ar eu campws yng Ngholeg Sir Gâr. Mae'r Brifysgol wedi nodi bod y ddarpariaeth hon wedi lleihau ers hynny ac mae hyn yn cyfrif am lawer o'r gostyngiad yn nifer y myfyrwyr sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg dros y ddwy flynedd ddiwethaf.
- Mae nifer y staff sy'n gallu addysgu drwy'r Gymraeg wedi cynyddu 38 y cant rhwng 2011/12 a 2017/18, ond wedi gostwng yn y blynyddoedd diweddar. Mae'r nifer sy'n addysgu mewn gwirionedd wedi aros yn gymharol sefydlog ers 2011/12, er gwaetha cynnydd mewn capasiti i addysgu yn Gymraeg.

Ynglŷn â'r bwletin hwn

Daw'r data sydd wedi'u cynnwys yma o Gofnod Myfyrwyr a Chofnod Staff yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA). Oni nodir yn wahanol, mae myfyrwyr o Gymru sydd wedi'u cofrestru yn y Brifysgol Agored ac cofrestradau addysg uwch mewn sefydliadau addysg bellach wedi'u cynnwys yn y data, ac mae'r ffigurau'n ymwneud â blwyddyn academaidd 2017/18.

Yn y bwletin hwn

Cefndir y polisi	2
Myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru	4
Pynciau modiwlau	10
Siaradwyr Cymraeg	12
Addysg Gychwynnol i Athrawon	14
Staff	16
Methodoleg	20
Diffiniadau	22
Gwybodaeth allweddol am ansawdd	25

Cefndir y polisi

Mae'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn parhau i fod yn un o brif flaenoriaethau Llywodraeth Cymru, gan gynnwys mewn addysg uwch. Mae [Datganiad Polisi ar Addysg Uwch](#) Llywodraeth Cymru, a gyhoeddwyd ym Mehefin 2013, yn cadarnhau gweledigaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer gweld yr iaith Gymraeg yn ffynnu yng Nghymru.

Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol

Mae'r [Coleg Cymraeg Cenedlaethol](#) yn gweithio gyda phrifysgolion ledled Cymru i ddatblygu cyfleoedd cyfrwng Cymraeg i fyfyrwyr. Mae wedi ariannu darlithwyr cyfrwng Cymraeg ac yn cynnig ysgoloriaethau i alluogi israddedigion ac uwchraddedigion i astudio cyrsiau addysg uwch drwy gyfrwng y Gymraeg.

Targedau

Gosododd Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (HEFCW) dargedau ar gyfer myfyrwyr sy'n dilyn cyrsiau drwy gyfrwng y Gymraeg yn ei [Strategaeth Gorfforaethol ar gyfer 2013/14 i 2016/17](#). Y targedau hyn oedd cynyddu nifer y myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 5 credyd o gwrs addysg uwch yn Gymraeg i 5,600 yn 2016/17, a chynyddu nifer y myfyrwyr sy'n astudio 40 credyd yn Gymraeg i 3,030 yn 2016/17.

Mae'r ffordd y mae HEFCW wedi mesur y targedau yn wahanol i'r ffordd maen nhw'n cael eu mesur yn y bwletin hwn. Yn y bwletin hwn:

- dim ond y ffigurau o sefydliadau addysg bellach o 2016/17 ymlaen a gaiff eu cynnwys;
- defnyddir y nifer sydd wedi cofrestru yn hytrach na chyfrif pennau;
- mae'r ffigurau'n cynnwys pob modiwl sy'n cael ei astudio mewn blwyddyn, yn hytrach na phob modiwl a gychwynnwyd mewn blwyddyn.

Oherwydd hyn, ni ellir defnyddio'r bwletin hwn i asesu perfformiad yn erbyn y targedau. Er hyn, mae'r targedau'n gyd-destun defnyddiol ac yn rhoi rhyw syniad ynglŷn â chyfeiriad a maint y newid.

Ym mis Tachwedd 2018, cyhoeddodd CCAUC fesurau perfformiad ar gyfer addysg uwch yn ystod cyfnod ei strategaeth gorfforaethol gyfredol, 2017-20. Mae'r rhain yn cynnwys nifer y myfyrwyr ar gyrsiau addysg uwch sy'n astudio o leiaf 5 credyd ac o leiaf 40 credyd drwy gyfrwng y Gymraeg y flwyddyn.

Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am gyllido'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol o 2017-18 ymlaen. Mae nifer y myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 5 a 40 credyd yn Gymraeg yn dal i gael ei fonitro, ac ar ôl cyhoeddi Strategaeth newydd ar gyfer y Gymraeg sefydlir targedau hirdymor newydd.

Addysg Gychwynnol i Athrawon

Mae Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg Llywodraeth Cymru a datganiad polisi dilynol, [Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg: y Camau Nesaf](#), a gyhoeddwyd ym Mawrth 2016, yn cydnabod bod angen gweithlu cyfrwng Cymraeg sy'n darparu digon o ymarferwyr ar gyfer pob cam o'r broses addysg.

Staff

Mae'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn darparu rhaglenni hyfforddi a llwybr ar gyfer cymhwyso fel addysgwyr cydnabyddedig drwy gyfrwng y Gymraeg i staff academaidd.

Y swm sy'n cael ei astudio mewn credydau

Cyflwynir y swm sy'n cael ei astudio drwy gyfrwng y Gymraeg mewn credydau, ac nid fel canran o addysg y myfyriwr. Mae hyn yn rhoi gwell darlun o wir swm y dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae credydau hefyd yn ein galluogi i gymharu'n well â'r targedau. Ceir rhagor o wybodaeth yn y [Diffiniadau](#).

Y Brifysgol Agored

Mae myfyrwyr o Gymru sy'n mynychu'r Brifysgol Agored yn cael eu cynnwys erbyn hyn. Mae'r rhan fwyaf o ddatganiadau ystadegol addysg uwch Llywodraeth Cymru yn cynnwys myfyrwyr y Brifysgol Agored, ac maent wedi cael eu cynnwys yn y targedau.

Cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn mewn data pynciau

Mae data pynciau yn cael eu hadrodd ar ffurf cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn (FPE) yn hytrach na chyfrifiadau Cyfwerth ag Amser Llawn (FTE). Mae'n haws cymharu cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn â'r ffigurau eraill yn y bwletin.

Cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn mewn data staff

Mae ffigurau staff yn cael eu hadrodd yn awr ar ffurf cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn. Cyn hyn, oni nodid yn wahanol, roeddent yn cael eu hadrodd mewn niferoedd crai. Byddai hyn yn golygu bod staff sydd â chontractau mewn mwy nag un ardal yn cael eu cyfrif ddwywaith.

Adran A: Myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru

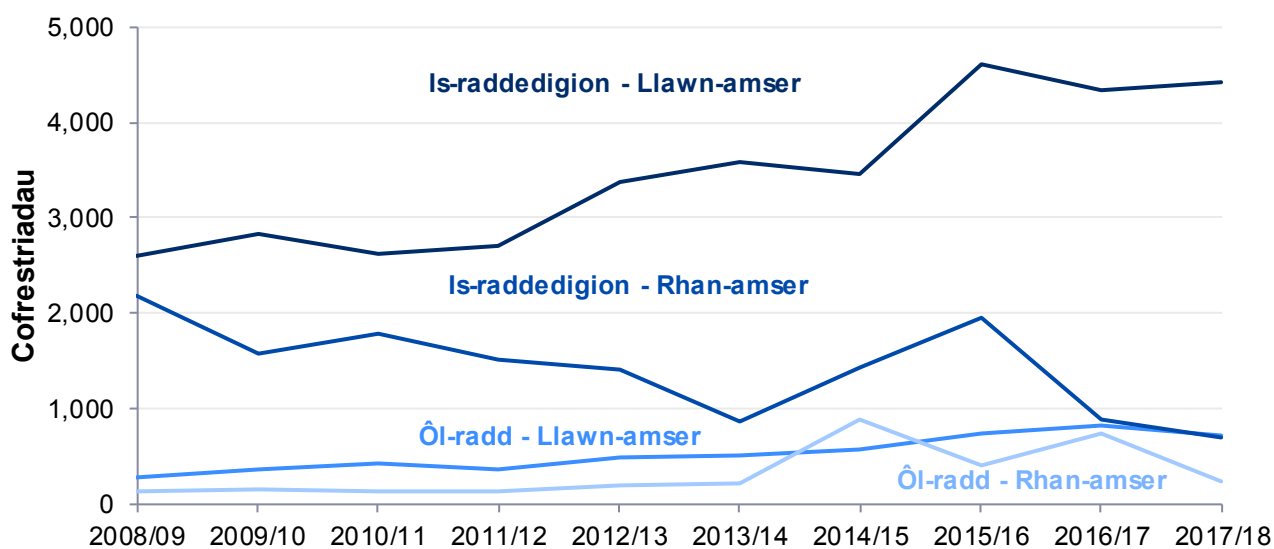
Mae'r adran hon yn ymdrin â myfyrwyr a aeth i brifysgol yng Nghymru ac a astudiodd drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae myfyrwyr yn cael eu gwahanu nawr yn ôl faint o gredydau y gwnaethant eu hastudio drwy gyfrwng y Gymraeg y flwyddyn honno. Cyfrifir faint yn union y mae'r myfyrwyr yn ei astudio drwy gyfrwng y Gymraeg. Pe bai myfyriwr yn astudio hanner modiwl 20 credyd yn Gymraeg, byddai hynny'n cael ei gyfrif fel astudio 10 credyd yn Gymraeg. Mae'r categorïau *rhywfaint/5/40/80/120* hefyd yn gorgyffwrdd. Mae pawb sy'n astudio o leiaf 40 credyd yn Gymraeg hefyd yn cael ei gynnwys yn y categori astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg.

Gwelwyd gostyngiad mawr yn nifer y myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 5 credyd drwy gyfrwng y Gymraeg dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Mae'r rhan fwyaf o'r gostyngiad hwn i'w weld ym Mhrifysgol Cymru'r Drindod Dewi Sant, sydd wedi nodi bod eu darpariaeth o ran cyrsiau Cymraeg byr wedi lleihau ers 2015/16.

Mae dadansoddiad pellach o'r data i'w weld ar [StatsCymru](#).

Siart A.1: Myfyrwyr yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg mewn prifysgolion yng Nghymru, yn ôl lefel a dull astudio (a)(b)

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

(a) Nid yw'n cynnwys myfyrwyr y Brifysgol Agored.

(b) Mae nifer bach o fyfyrwyr o Brifysgol Casnewydd/De Cymru heb eu cynnwys yn ffigurau 2011/12 a 2013/14.

[\[Gweld y data\]](#)

- Mae nifer y myfyrwyr sy'n derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg wedi cynyddu ar gyfer pob dull a lefel astudio yn ystod y 9 mlynedd diwethaf, ac eithrio israddedigion rhan-amser. Fodd bynnag, ers 2015/16, mae'r ffigurau wedi sefydlogi neu ostwng ar gyfer pob dull a lefel astudio. Mae'r tueddiadau hyn yn amrywio yn dibynnu ar nifer y credydau, gyda'r cynnydd mwyaf i'w gweld ymhlith myfyrwyr sy'n astudio rhannau llai o'u cyrsiau drwy gyfrwng y Gymraeg.

- Cyrhaeddodd nifer yr uwchraddedigion rhan-amser uchafbwynt yn 2014/15 o ganlyniad i'r radd Meistr mewn Ymarfer Addysgol a oedd yn cael ei chynnig am ddim i Athrawon Newydd Gymhwysu. Mae nifer yr graddedigion rhan-amser wedi gostwng eleni a bellach yn agos i'r niferoedd yn 2013/14.
- Mae nifer y myfyrwyr ôl-raddedig amser llawn sy'n astudio rhywfaint o'u cwrs yn Gymraeg wedi mwy na dyblu ers 2008/09.
- Dylid edrych ar y gostyngiad yn nifer yr israddedigion rhan-amser sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg yng nghyd-destun gostyngiad cyson yn nifer yr israddedigion rhan-amser sy'n astudio drwy gyfrwng unrhyw iaith mewn prifysgolion yng Nghymru.

Tabl A.1: Faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg gan fyfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru (b)

Cofrestriadau	Cofrestriadau a chanrannau					
	2012/13	2013/14 (a)	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Rhywfaint o addysg gyfrwng Cymraeg	5,560	5,260	6,445	7,780	6,870	6,205
o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	5,115	5,000	5,875	7,070	5,885	5,315
o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	2,340	2,430	2,435	2,800	2,265	2,410
o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	1,390	1,410	1,365	1,370	1,320	1,300
o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	870	885	885	825	690	710
Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	131,955	131,885	126,530	120,905	121,135	121,720
Pob cofrestriad	137,520	137,145	132,975	128,685	128,005	127,925
Canrannau (%)						
Rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	4.0	3.8	4.8	6.0	5.4	4.9
o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	3.7	3.6	4.4	5.5	4.6	4.2
o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	1.7	1.8	1.8	2.2	1.8	1.9
o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	1.0	1.0	1.0	1.1	1.0	1.0
o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	0.6	0.6	0.7	0.6	0.5	0.6
Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	96.0	96.2	95.2	94.0	94.6	95.1

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

(a) Adroddodd Prifysgol Casnewydd, sydd bellach yn rhan o Brifysgol De Cymru, am ragor o fyfyrwyr a oedd yn cael rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg nad ydynt wedi'u cynnwys yn y tabl. Y niferoedd yw 74 yn 2013/14.

(b) Addysg uwch mewn sefydliadau addysg bellach wedi'i heithrio.

[\[Gweld y data\]](#)

- Fe wnaeth 5,315 o fyfyrwyr mewn Sefydliadau Addysg Uwch astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg yn 2017/18. O'r rhain, fe wnaeth 2,410 astudio o leiaf 40 credyd yn Gymraeg, fe wnaeth 1,300 astudio o leiaf 80 credyd ac o'r rhain fe wnaeth 710 astudio 120 credyd.
- Derbyniodd 665 yn llai o fyfyrwyr rywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2017/18 o'i gymharu â 2016/17, gostyngiad o 10 y cant o'r naill flwyddyn i'r llall. Roedd y rhan fwyaf o'r gostyngiad hwn ym Mhrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant.
- Gan fod y fethodoleg a ddefnyddiwyd i greu'r targedau yn wahanol, ni ellir eu cymharu'n hollol. Fodd bynnag, mae'r data yn awgrymu y rhagorwyd ar y targed o 5,600 o fyfyrwyr yn astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg mewn blynyddoedd blaenorol, ond methwyd â chynnal hyn yn 2017/18. Methwyd hefyd â chyrraedd y targed o 3,030 o fyfyrwyr yn astudio o leiaf 40 credyd yn 2016/17 ac mae'r ffigurau'n parhau i fod o dan y lefel honno yn 2017/18.

Tabl A.2: Myfyrwyr prifysgol, yn ôl faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2017/18

Cofrestriadau a chanrannau							
	Rhywfaint o addysg					Dim addysg	
	drwy	o leiaf 5	o leiaf 40	o leiaf 80	o leiaf 120	drwy	
	gyfrwng y	credyd yn	credyd yn	credyd yn	credyd yn	gyfrwng y	Pob
Cofrestriadau	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	cofrestriadau
Prifysgol Bangor	1,540	1,450	985	645	290	9,615	11,155
Prifysgol Glyndŵr	85	85	*	*	*	5,655	5,745
Prifysgol Aberystwyth	415	410	315	155	70	7,770	8,185
Drindod Dewi Sant	2,685	2,050	420	260	215	7,600	10,285
Prifysgol Abertawe	440	345	175	40	20	19,975	20,415
Prifysgol De Cymru	125	120	100	35	25	22,735	22,860
Prifysgol Caerdydd	505	500	180	75	55	31,430	31,935
Prifysgol Fetropolitan Caerdydd	265	265	230	100	35	10,170	10,435
Brifysgol Agored	145	90	*	*	*	6,765	6,915
Pob Sefydliadau Addsyg Uwch	6,205	5,315	2,410	1,300	710	121,720	127,925
Grwp Llandrillo Menai	200	200	165	55	20	1,205	1,410
Grwp NPTC	*	*	*	*	*	130	130
Gower College Swansea	*	*	*	*	*	130	130
Pob sefydliad	6,405	5,515	2,575	1,355	730	123,185	129,595
Canrannau (%)							
Prifysgol Bangor	13.8	13.0	8.8	5.8	2.6	86.2	
Prifysgol Glyndŵr	1.5	1.5	-	-	-	98.5	
Prifysgol Aberystwyth	5.1	5.0	3.9	1.9	0.8	94.9	
Drindod Dewi Sant	26.1	19.9	4.1	2.5	2.1	73.9	
Prifysgol Abertawe	2.2	1.7	0.9	-	-	97.8	
Prifysgol De Cymru	0.5	0.5	-	-	-	99.5	
Prifysgol Caerdydd	1.6	1.6	0.6	-	-	98.4	
Prifysgol Fetropolitan Caerdydd	2.5	2.5	2.2	1.0	-	97.5	
Brifysgol Agored	2.1	1.3	-	-	-	97.9	
Pob Sefydliadau Addsyg Uwch	4.9	4.2	1.9	1.0	0.6	95.1	
Grwp Llandrillo Menai	14.3	14.3	11.6	4.0	1.4	85.7	
Grwp NPTC	-	-	-	-	-	100.0	
Gower College Swansea	-	-	-	-	-	100.0	
Pob sefydliad	4.9	4.3	2.0	1.0	0.6	95.1	

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Fe wnaeth 1 o bob 170 myfyriwr mewn prifysgolion yng Nghymru astudio 120 credyd neu ragor yn Gymraeg yn 2017/18. Roedd y gyfran uchaf ym Mhrifysgol Bangor (3 y cant).
- Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant oedd â'r nifer mwyaf o fyfyrwyr (2,685) a'r gyfran fwyaf o'i myfyrwyr (26 y cant) yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r nifer hwn wedi gostwng 7 o bwyntiau canran, o 3,215 yn 2016/17.

- O bob Sefydliad Addysg Uwch, Prifysgol De Cymru oedd â'r gyfran leiaf (<1 y cant)) o fyfyrwyr a oedd yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg. Prifysgol Glyndŵr oedd wedyn gyda 2 y cant o fyfyrwyr yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Roedd Prifysgol Bangor a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant gyda'i gilydd yn gyfrifol am mwy na dau draean o'r holl addysg a dderbyniwyd drwy gyfrwng y Gymraeg.

Tabl A.3: Dull astudio myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru, yn ôl faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2017/18

Cofrestriadau a chanrannau							
Cofrestriadau	Rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg			Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg			Pob Cofrestriadau
	o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	
Llaw-amser	5,275	4,550	2,370	1,330	725	90,355	95,630
Rhan-amser	1,135	965	200	30	5	32,830	33,960
Pob dull	6,405	5,515	2,575	1,355	730	123,185	129,595
Canrannau (%)							
Llaw-amser	5.5	4.8	2.5	1.4	0.8	94.5	
Rhan-amser	3.3	2.8	0.6	-	-	96.7	
Pob dull	4.9	4.3	2.0	1.0	0.6	95.1	

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd 4 o bob 5 o fyfyrwyr llawn-amser yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Derbyniodd cyfran uwch o fyfyrwyr llawn-amser rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg (6 y cant), o gymharu â myfyrwyr rhan-amser (3 y cant).

Tabl A.4: Lefel astudio myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru, yn ôl faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2016/17

Cofrestriadau a chanrannau							
Cofrestriadau	Rhywfaint o addysg			Dim addysg			Pob cofrestriadau
	drwy	o leiaf 5	o leiaf 40	o leiaf 80	o leiaf 120	drwy	
	gyfrwng y	credyd yn	credyd yn	credyd yn	credyd yn	gyfrwng y	
	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	
Ymchwil ôl-radd	35	35	20	15	10	4,300	4,340
Cwrs ôl-radd a addysgir	900	860	320	220	185	19,975	20,875
Gradd gyntaf	4,545	3,815	2,010	1,050	510	78,415	82,960
Israddedig eraill	925	810	225	70	25	20,490	21,420
Addysg Uwch	6,405	5,515	2,575	1,355	730	123,185	129,595
Canrannau (%)							
Ymchwil ôl-radd	0.9	0.8	-	-	-	99.1	
Cwrs ôl-radd a addysgir	4.3	4.1	1.5	1.0	0.9	95.7	
Gradd gyntaf	5.5	4.6	2.4	1.3	0.6	94.5	
Israddedig eraill	4.3	3.8	1.1	-	-	95.7	
Addysg Uwch	4.9	4.3	2.0	1.0	0.6	95.1	

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Y gyfran fwyaf o fyfyrwyr a oedd yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn astudio o leiaf 5 a 40 o gredydau drwy gyfrwng y Gymraeg oedd myfyrwyr gradd cyntaf. Roedd myfyrwyr ôl-radd a addysgir yn ail agos yn y categorïau hyn, a nhw oedd â'r gyfran uchaf o fyfyrwyr a oedd yn astudio o leiaf 120 credyd drwy'r Gymraeg.

Tabl A.5: Rhyw myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru, yn ôl faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2017/18

<i>Cofrestriadau a chanrannau</i>							
Cofrestriadau	Rhywfaint o addysg					Dim addysg	
	drwy gyfrwng y Gymraeg	o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	drwy gyfrwng y Gymraeg	Pob cofrestriadau
Gwrywaidd	1,880	1,560	650	280	155	55,900	57,780
Benywaidd	4,525	3,955	1,920	1,075	575	67,175	71,700
Personau	6,405	5,515	2,575	1,355	730	123,185	129,595
<i>Canrannau (%)</i>							
Gwrywaidd	3.3	2.7	1.1	-	-	96.7	
Benywaidd	6.3	5.5	2.7	1.5	0.8	93.7	
Personau	4.9	4.3	2.0	1.0	0.6	95.1	

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd mwy o fenywod yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg nag o wrywod ym mhob categori dwysedd.
- Ar gyfer pob 10 o fyfyrwyr a oedd yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg, roedd 7 yn ferched a 3 yn ddynion.

Tabl A.6: O ble mae myfyrwyr sefydliadau Cymru yn hanu, 2017/18

<i>Cofrestriadau</i>			
Cofrestriadau	Hanu o Gymru	Ddim yn hanu o	Pob
		Gymru	cofrestriadau
Rhywfaint o addysg gyfrwng Cymraeg	5,820	585	6,405
o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	5,150	365	5,515
o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	2,490	80	2,575
o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	1,325	30	1,355
o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	720	10	730
Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	61,495	61,660	123,185
Pob cofrestriad	67,320	62,245	129,595

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

Cyfeiriad myfyrwyr cyn dechrau ar eu haddysg uwch yw'r sail wrth nodi o ble mae myfyrwyr yn hanu. Efallai fod rhai nad ydynt yn hanu o Gymru ac sy'n dysgu drwy'r Gymraeg wedi eu magu yng Nghymru ond wedi symud i wlad arall cyn dechrau ar eu haddysg uwch.

- Yn sefydliadau Cymru, cafodd bron i 1 o 10 o fyfyrwyr o Gymru rywfaint o'u haddysg drwy'r Gymraeg, lle cafodd 1 o 100 o fyfyrwyr o'r tu allan i Gymru rywfaint o'u haddysg drwy'r Gymraeg.
- Ychydig iawn o fyfyrwyr o'r tu allan i Gymru a astudiodd 120 o gredydau drwy'r Gymraeg.

Adran B: Pynciau modiwlau

Mae'r adran hon yn darparu gwybodaeth ynglŷn â'r dadansoddiad fesul pwnc o'r myfyrwyr a aeth i brifysgol yng Nghymru ac a astudiodd drwy gyfrwng y Gymraeg. Cyfrifir y pynciau y mae myfyriwr yn eu hastudio fesul modiwl, yn wahanol i ddata eraill a gyhoeddir am addysg uwch. Mae hyn oherwydd bod gwybodaeth am addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn cael ei chasglu fesul modiwl.

Gall myfyriwr astudio modiwlau mewn nifer o bynciau, a hyd yn oed mwy nag un pwnc mewn modiwl unigol. Gallai unrhyw gyfuniad o bynciau a modiwlau gynnwys rhywfaint o addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Golyga hyn nad yw'n bosibl adrodd am nifer y pynciau mewn ffordd sy'n gyson â'r cyfansymiau cyfrwng Cymraeg mewn manau eraill ond sydd hefyd yn fanwl gywir o ran canran y myfyrwyr sy'n astudio pwnc drwy gyfrwng y Gymraeg. Rydym wedi dewis gwneud y canrannau'n fanwl gywir.

Mae pynciau yr adroddir amdanynt mewn cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn yn rhannu pob myfyriwr ar draws y pynciau maen nhw'n eu hastudio. Pe bai cwrs myfyriwr yn golygu ei fod yn treulio hanner ei amser yn astudio Mathemateg a'r hanner arall yn astudio'r Gyfraith, byddai hynny'n cyfrif fel hanner myfyriwr (0.5) yn astudio Mathemateg a hanner myfyriwr yn astudio'r Gyfraith. Ar ôl i bynciau myfyriwr gael eu cyfrifo mewn cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn, byddwn yn gwirio a gafodd unrhyw ran o bwnc ei astudio drwy gyfrwng y Gymraeg. Felly, os Mathemateg yw hanner cwrs myfyriwr (0.5 Cyfwerth â Pherson Llawn), a'i fod yn astudio rhywfaint o Fathemateg drwy gyfrwng y Gymraeg, yna mae hefyd yn cyfrif fel hanner myfyriwr yn astudio Mathemateg drwy gyfrwng y Gymraeg (0.5 Cyfwerth â Pherson Llawn).

Tabl B.1: Pynciau modiwlau myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru sy'n cael rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg, 2017/18

Cofrestriadau (Cyfwerth â Pherson Llawn) a chanrannau			
	Rhywfaint o addysg		Pob cofrestriadau
	gyfrwng Cymraeg	Canrannau (%)	
Meddygaeth a deintyddiaeth	145	4.6	3,215
Pynciau sy'n gysylltiedig â meddygaeth	605	4.1	14,760
Gwyddorau biolegol	455	2.8	16,015
Amaethyddiaeth a phynciau cysylltiedig	85	5.6	1,480
Gwyddorau ffisegol	95	1.5	6,420
Gwyddorau mathemategol	55	2.3	2,500
Cyfrifiadureg	25	0.4	5,200
Peirianeg a thechnoleg	70	0.6	10,505
Pensaernïaeth, adeiladu a chynllunio	5	0.3	2,210
Astudiaethau cymdeithasol	570	5.0	11,505
Y Gyfraith	125	2.7	4,765
Astudiaethau busnes a gweinyddol	205	1.2	16,570
Cyfathrebu torfol a dogfennu	70	2.5	2,685
Ieithoedd	555	6.2	9,015
Cymraeg	490	94.7	515
Cymraeg Llenyddiaeth	10	76.0	15
Iaith Geltaidd arall	20	31.7	60
Iaith Ewropeaidd arall	15	0.7	2,415
Astudiaethau hanesyddol ac athronyddol	100	2.0	4,905
Celfyddydau creadigol a dylunio	980	11.7	8,370
Drama	140	14.2	975
Cerddoriaeth	60	4.6	1,270
Sinematograffeg	130	11.8	1,085
Addysg	1,920	20.3	9,470
Hyfforddiant athrawon	1,190	51.7	2,300
Astudiaethau Academaidd mewn Addy	685	15.2	4,485
Pob pwnc	6,060	4.7	129,585

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Addysg sydd â'r nifer mwyaf o fyfyrwyr yn astudio rhywfaint drwy gyfrwng y Gymraeg (1,920) a'r gyfran fwyaf (20 y cant).
- Roedd 490 o'r myfyrwyr a oedd yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2017/18 yn ei dderbyn drwy fodiwl a oedd wedi'i gynllunio'n benodol ar gyfer dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Y pwnc mwyaf poblogaidd oedd Busnes ac Astudiaethau Gweinyddol, ond dim ond 1 y cant o'r myfyrwyr oedd yn derbyn unrhyw addysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Pensaernïaeth, Adeiladu a Chynllunio oedd y maes pwnc â'r gyfran leiaf o addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mae cyrsiau Cymraeg yn cael eu cyfrif fel rhai sy'n cael eu haddysgu 100 y cant drwy gyfrwng y Gymraeg. Dim ond 95 y cant yw'r ganran yn y data oherwydd mae'n bosibl bod rhai prifysgolion yn camgofnodi'r gyfran o fodiwl sy'n cael ei haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Adran C – Siaradwyr Cymraeg

Mae HESA yn casglu data gan bob myfyriwr sydd wedi cofrestru mewn prifysgol yng Nghymru lle mae'r myfyriwr yn preswyl fel arfer yng Nghymru (cyn astudio). Mae'r data yn cofnodi a yw'r myfyriwr yn ystyried ei hun yn siaradwr Cymraeg ac a yw'n rhugl ai peidio. Mae ansawdd y data ar draws sefydliadau'n amrywio, ac mae gan ambell sefydliad gyfran sylweddol fwy o gofnodion 'anhysbys'. Er hyn, gan fod cyfradd gyffredinol y cofnodion 'anhysbys' yn llai na'r blynyddoedd cynharach, mae'n fwy defnyddiol erbyn hyn ar gyfer dadansoddiadau.

Tabl C.1: Gallu myfyrwyr o Gymru sydd mewn prifysgolion yng Nghymru i siarad Cymraeg, yn ôl y swm a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2017/18

	Cofrestrïadau						Pob Cofrestrïadau
	Rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg					Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	
	o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg		
Siaradwr Cymraeg rhugl	3,010	2,920	2,020	1,225	665	6,920	9,930
Siaradwr Cymraeg ond ddim yn rhugl	1,020	905	355	95	55	9,170	10,190
Ddim yn siarad Cymraeg	1,625	1,190	115	5	*	41,455	43,080
Anhysbys	170	135	10	5	5	3,955	4,120
Pob myfyriwr	5,820	5,150	2,490	1,325	720	61,495	67,320

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd nifer myfyrwyr sy'n cael rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn debyg iawn ymhlith siaradwyr Cymraeg rhugl a'r rheini nad ydynt yn siarad Cymraeg yn rhugl. Roedd 3,010 o siaradwyr Cymraeg rhugl yn astudio rhywfaint drwy gyfrwng y Gymraeg. Roedd 2,645 myfyriwr nad oeddent yn siaradwyr Cymraeg, neu a oedd yn siarad Cymraeg, ond nad oeddent yn rhugl yn yr iaith, yn astudio rhywfaint drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Roedd 55 o'r myfyrwyr a oedd yn astudio o leiaf 120 credyd yn Gymraeg wedi dweud nad oeddent yn rhugl. Mae hyn yn awgrymu bod rhai problemau â'r data o hyd.

Tabl C.2: Prifysgol a gallu i siarad Cymraeg myfyrwyr o Gymru mewn prifysgolion yng Nghymru, 2017/18

	Cofrestriadau				
	Siaradwr		Ddim yn siarad Cymraeg	Anhysbys	Pob cofrestriadau
	Siaradwr Cymraeg rhugl	Cymraeg ond ddim yn rhugl			
Prifysgol Bangor	1,595	760	1,630	*	3,985
Prifysgol Glyndŵr	360	695	2,500	30	3,585
Prifysgol Aberystwyth	740	505	1,515	95	2,855
Drindod Dewi Sant	1,090	1,270	4,560	320	7,240
Prifysgol Abertawe	1,485	1,450	5,875	270	9,085
Prifysgol De Cymru	1,475	2,080	11,805	210	15,570
Prifysgol Caerdydd	1,670	1,545	7,425	130	10,765
Prifysgol Fetropolitan Caerdydd	755	805	3,970	135	5,665
Brifysgol Agored	400	705	2,930	2,880	6,915
Pob sefydliadau addysg uwch	9,570	9,820	42,205	4,075	65,665
Grwp Llandrillo Menai	335	335	675	45	1,390
Grwp NPTC	10	25	90	*	130
Coleg Gwyr Abertawe	15	10	105	5	130
Pob sefydliad	9,930	10,190	43,080	4,120	67,320

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Yn 2017/18, Prifysgol Bangor (40 y cant), Prifysgol Aberystwyth (26 y cant) a Phrifysgol Abertawe (16 y cant) oedd â'r cyfrannau mwyaf o siaradwyr Cymraeg rhugl. Fodd bynnag, ym Mhrifysgol Caerdydd oedd y nifer uchaf o siaradwyr Cymraeg rhugl. Dim ond 6 y cant o fyfyrwyr y Brifysgol Agored yng Nghymru oedd yn siarad Cymraeg yn rhugl.
- Mae nifer y siaradwyr Cymraeg rhugl ym Mhrifysgol De Cymru wedi aros yn sefydlog ar 9 y cant, yn is na Glyndŵr. Mae gan Brifysgol Glyndŵr hefyd ganran lawer mwy o siaradwyr Cymraeg nad ydynt yn ystyried eu hunain yn rhugl.
- Yn gyffredinol, roedd bron i ddau o bob tri myfyriwr a oedd yn hanu o Gymru yn ystyried eu hunain yn rhai nad oeddent yn siarad Cymraeg. Ym Mhrifysgol De Cymru oedd y nifer uchaf o fyfyrwyr nad ydynt yn gallu siarad Cymraeg (76 y cant), gyda Prifysgol Fetropolitan Caerdydd yn ail gyda 70 y cant o fyfyrwyr yn hanu o Gymru nad ydynt yn gallu siarad Cymraeg.

Adran D: Addysg Gychwynnol i Athrawon

Mae myfyriwr Addysg Gychwynnol i Athrawon (Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon o'r blaen) yn cael ei gyfrif fel un sy'n gallu addysgu'n ddwyieithog, sydd wedi cwblhau cwrs a gynlluniwyd er mwyn galluogi myfyrwyr i addysgu yn Gymraeg ac yn Saesneg, a allai fod wedi arwain at dystysgrif ffurfiol ar gyfer addysg ddwyieithog, ond nid o reidrwydd.

Tabl D.1: Lefel ysgol myfyrwyr yn cwblhau cyrsiau Addysg Gychwynnol i Athrawon yng Nghymru sy'n arwain at addysgu dwyieithog

		<i>Myfyrwyr cymwysedig cyrsiau AGA</i>					
		2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Ysgol Gynradd	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	160	150	145	145	115	110
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	510	520	480	495	525	495
Ysgol Uwchradd	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	100	145	115	80	80	75
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	705	610	570	450	425	375
Pob Myfyrwyr	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	255	300	260	225	195	185
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	1,210	1,130	1,050	945	950	870

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Fe wnaeth 185 o fyfyrwyr gwblhau cwrs Addysg Gychwynnol i Athrawon (AGA) a oedd yn eu hyfforddi i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Er bod nifer y myfyrwyr sy'n cwblhau cwrs AGA a oedd yn eu hyfforddi i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg wedi gostwng yn y blynyddoedd diweddar, dylid cofio bod niferoedd llai'n cwblhau'n gyffredinol. Felly, mae'r 18 y cant o'r holl rai a gwblhaodd y cwrs wedi'u hyfforddi i addysgu'n ddwyieithog 1 pwynt canran yn uwch nag yn 2016/17 mewn gwirionedd (ond mae'n dal i fod yn is na 2015/16).
- Roedd 18 y cant o'r athrawon cynradd dan hyfforddiant yn gallu addysgu'n ddwyieithog, o gymharu â 17 y cant o'r athrawon uwchradd dan hyfforddiant.

Tabl D.2: Y math o radd sydd gan fyfyrwyr sy'n cwblhau cyrsiau Addysg Gychwynnol i Athrawon yng Nghymru sy'n arwain at addysgu dwyieithog

		<i>Myfyrwyr cymwysedig cyrsiau AGA</i>					
		2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
TAR	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	370	420	370	325	310	270
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	1,935	1,540	1,620	1,430	1,430	1,355
Gradd Arall	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	140	170	160	120	90	100
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	455	440	410	410	425	375

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Cafodd tri o bob pedwar o'r myfyrwyr hyn a gwblhaodd gyrsiau Addysg Gychwynnol i Athrawon ac a oedd yn gallu addysgu'n ddwyieithog Dystysgrif Addysg i Raddedigion (TAR).
- Roedd 17 y cant o'r graddedigion TAR yn gallu addysgu'n ddwyieithog, o gymharu â 21 y cant o'r graddedigion â Graddau Eraill.

Tabl D.3: Gallu myfyrwyr cyrsiau Addysg Gychwynnol i Athrawon yng Nghymru i siarad Cymraeg yn ôl lefel eu gallu i addysgu drwy'r Gymraeg (hunanasesiad), 2017/18

<i>Myfyrwyr cymwysedig cyrsiau AGA</i>			
Ddim yn siarad			
	Siaradwr	Cymraeg yn	Pob
	<u>Cymraeg rhugl</u>	<u>rhugl</u>	<u>cofrestriadau</u>
Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	175	10	185
Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	100	760	870
Pob Myfyrwyr	275	770	1,055

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

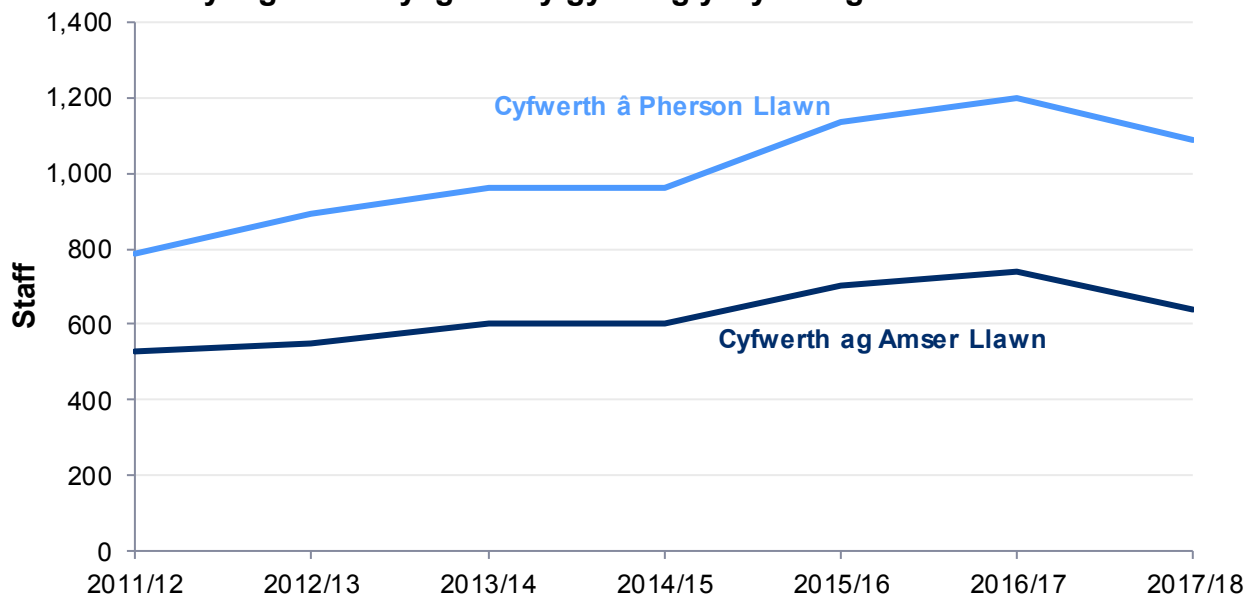
- Mae bron i chwech o bob deg o siaradwyr Cymraeg rhugl ar gyrsiau AGA yn hyfforddi i addysgu drwy'r Gymraeg.
- Nid yw tua 1 o bob 20 o fyfyrwyr sy'n hyfforddi i addysgu drwy'r Gymraeg yn eu hystyried eu hunain yn rhugl yn yr iaith.

Adran E: Staff

Mae'r adran hon yn ymdrin â staff academiaidd sy'n cael eu cyflogi mewn prifysgolion yng Nghymru, ac a ydynt yn addysgu ar hyn o bryd, neu'n gallu addysgu, drwy gyfrwng y Gymraeg. Cyllidodd y Coleg Cymraeg Cenedlaethol nifer o swyddi academiaidd 5 blwyddyn yn addysgu drwy'r Gymraeg rhwng 2011/12 a 2015/16. Daeth y swyddi cyntaf i ben yn 2016/17 ac ni chafwyd dyraniadau newydd y flwyddyn honno.

Mae'r holl ffigurau yn yr adran hon yn cael eu cyfleu fel cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn oni nodir yn wahanol. Mae rhagor o wybodaeth am staff mewn prifysgolion yng Nghymru i'w gweld ar [StatsCymru](#).

Siart E.1: Cyfrifiadau cyfwerth â pherson llawn â chyfwerth ag amser llawn staff academiaidd sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd nifer y staff sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg wedi cynyddu'n gyson rhwng 2011/12 a 2016/17 ond mae wedi gostwng ychydig yn 2017/18.

Tabl E.1: Prifysgol staff a oedd yn addysgu, neu a oedd yn gallu addysgu, drwy gyfrwng y Gymraeg, 2017/18 (a)

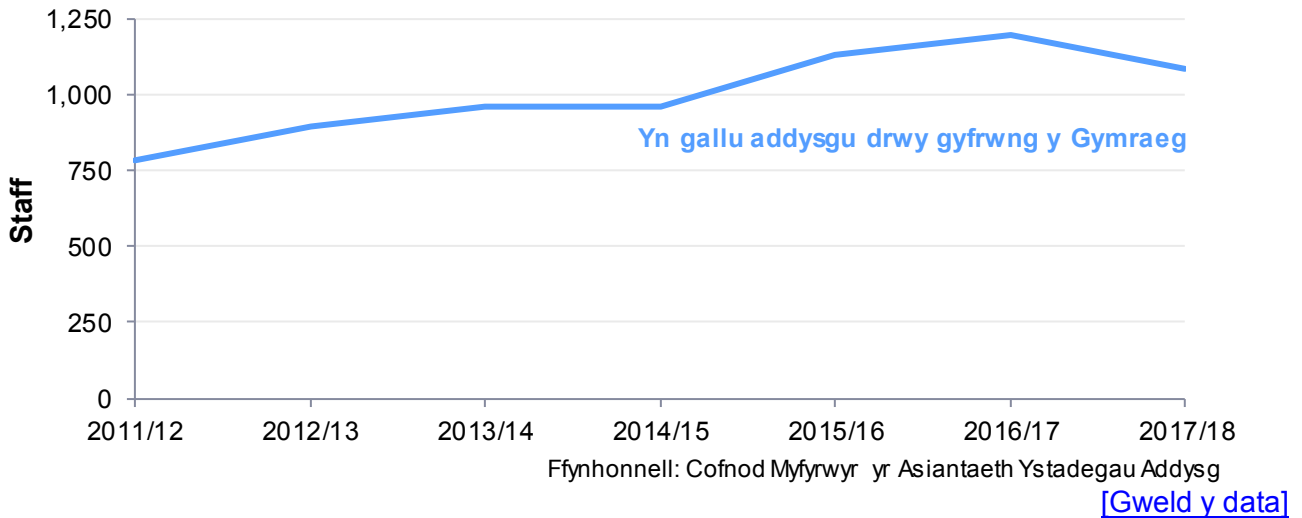
<i>Staff (Cyfwerth â Pherson Llawn)</i>				
	Yn addysgu drwy'r Gymraeg	Yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg (a)	Nid yw'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg	Pob cofrestriad
Prifysgol Bangor	225	290	660	975
Prifysgol Glyndŵr	*	10	185	215
Prifysgol Aberystwyth	140	180	555	770
Drindod Dewi Sant	45	310	420	745
Prifysgol Cymru (swyddogaethau canolog)	*	*	*	35
Prifysgol Abertawe	55	85	900	1,585
Prifysgol De Cymru	50	105	1,515	1,710
Prifysgol Caerdydd	100	70	3,450	3,520
Prifysgol Fetropolitan Caerdydd	15	35	605	695
Pob SAU yng Nghymru ac eithrio'r Brifysgol Agored	635	1,090	8,290	10,255

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

(a) Mae'r gallu i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn cynnwys y rhai hynny sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

- Yn 2017/18, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant oedd â'r nifer mwyaf o staff academiaidd a oedd yn **gallu** addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg (310) a Phrifysgol Bangor y nifer mwyaf a oedd **yn addysgu mewn gwirionedd** drwy gyfrwng y Gymraeg (220).
- Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant oedd â'r gyfran fwyaf (42 y cant) o staff academiaidd a oedd yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Prifysgol Caerdydd oedd â'r gyfran leiaf (2 y cant) o staff a oedd yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Siart E.2: Staff yn addysgu, neu'n gallu addysgu, drwy gyfrwng y Gymraeg (Cyfwerth â Pherson Llawn)

- Mae'r capasiti i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg wedi cynyddu 38 y cant rhwng 2011/12 a 2017/18. Fodd bynnag, mae'r capasiti wedi gostwng 9 y cant yn y blynyddoedd diweddar o'i gymharu â 2016/17.

Tabl E.2: Staff sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg neu sy'n gallu gwneud hynny mewn prifysgolion yng Nghymru (a)

	<i>Staff (Cyfwerth â Pherson Llawn)</i>					
	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg	895	960	960	1,135	1,200	1,090
Nid yw'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg	6,520	7,710	8,795	7,870	8,300	8,290
Ni ofynnwyd am y wybodaeth eto	2,150	1,470	650	660	740	875
Cyfanswm	9,565	10,140	10,410	9,670	10,240	10,255
Yn addysgu drwy'r Gymraeg	635	590	625	590	635	635
Ddim yn addysgu drwy'r Gymraeg	6,860	8,465	8,810	7,325	7,665	7,765
Ni ofynnwyd am y wybodaeth eto	2,075	1,085	975	1,755	1,945	1,855
Cyfanswm	9,565	10,140	10,410	9,670	10,240	10,255

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

(a) Mae'r gallu i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn cynnwys y rhai hynny sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

[\[Gweld y data\]](#)

- Yn 2017/18 gwnaeth cyfanswm y staff academiaidd a oedd **yn addysgu** drwy gyfrwng y Gymraeg aros yn sefydlog ar 635.
- Gwelwyd gostyngiad o 110 yn nifer y staff academiaidd a oedd yn **gallu** addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg i 1,090, o gymharu â 1,200 yn 2016/17.
- Roedd 58 y cant o'r staff a oedd yn gallu gwneud hynny, yn darparu rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2017/18, o gymharu â 53 y cant yn 2016/17.
- Noder: mae'r ffigurau hyn yn wahanol i'r rheini sydd ar wefan StatsCymru. Canfuwyd gwall yn y data a ddarparwyd gan HESA i Lywodraeth Cymru ar gyfer Prifysgol Caerdydd a Phrifysgol Abertawe. Cafwyd ffigurau lefel uchel wedi'u cywiro yn uniongyrchol gan y prifysgolion at ddibenion y bwletin hwn. Fodd bynnag, cafodd y dadansoddiad manwl o'r ffigurau hyn sydd ar StatsCymru ei ddarparu gan HESA ac nid yw wedi'i ddiwygio eto.

Tabl E.3: Canolfan gost staff academiaidd sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, 2017/18

	<i>Staff (Cyfwerth â Pherson Llawn)</i>				
	Yn addysgu drwy'r Gymraeg	Ddim yn addysgu drwy'r Gymraeg	Ni ofynnwyd am y wybodaeth eto	Pob cofrestriad	Canran fesul Canolfan Gost
Gwasanaethau academiaidd	10	45	40	90	9.0
Astudiaethau gweinyddol, busnes a chymdeithasol	60	1,015	260	1,335	4.6
Amaethyddiaeth, coedwigaeth a gwyddorau milfeddygol	15	95	40	150	10.6
Pensaerniaeth a chynllunio	*	115	15	135	1.5
Gwyddorau biolegol, mathemategol a ffisegol	30	940	255	1,225	2.5
Dylunio, celfyddydau creadigol a pherfformio	75	1,015	90	1,175	6.2
Addysg	200	370	75	645	30.9
Peirianeg a thechnoleg	10	685	380	1,075	0.8
Dyniaethau ac astudiaethau sy'n seiliedig ar iaith ac archaeoleg	135	670	135	945	14.4
Y Gyfraith, Economeg a Gwleidyddiaeth	20	390	35	445	4.9
Meddygaeth, deintyddiaeth ac iechyd	75	2,425	530	3,035	2.5
Cyfanswm	635	7,765	1,855	10,255	6.2

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd y nifer mwyaf o staff a oedd yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg ym meysydd Addysg, a Dyniaethau, leithoedd ac Archaeoleg. Gyda'i gilydd, roedd y canolfannau cost hyn yn gyfrifol am fwy na hanner o gyfanswm y staff a oedd yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Methodoleg

Nodiadau pwysig ynghylch sut y cyfrifwyd yr ystadegau. Mae gwybodaeth fwy manwl am y termau a ddefnyddir yn y bwletin hwn ar gael yn yr adran [Ddiffiniadau](#).

Ffynhonnell y data

Daw'r rhan fwyaf o'r data sydd yn y bwletin hwn o Gofnod Myfyrwyr a Chofnod Staff yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA).

Mae crynodeb o'r broses o gasglu data Myfyrwyr ar gyfer 2017/18, sy'n cwmpasu amserlenni, dilysu a rheolau busnes a phrosesau gwirio ar gael ar [wefan HESA](#). Mae crynodeb tebyg i'w weld ar gyfer y broses o [gasglu data staff](#).

Cwmpas

Myfyrwyr

Mae'r ystadegau'n cwmpasu'r myfyrwyr sy'n rhan o boblogaeth gofrestru safonol Addysg Uwch HESA, neu ei phoblogaeth cymwysterau a enillwyd mewn Addysg Uwch, yn unig. Mae rhagor o wybodaeth am y poblogaethau hyn ar gael yn y [diffiniadau o fyfyrwyr ar wefan HESA](#).

Bob tro y defnyddir y gair 'myfyrwyr' yn y bwletin hwn rydym yn cyfeirio at 'gofrestriadau myfyrwyr'. Mae hyn yn gyfrif o bawb sydd wedi cofrestru ar gyfer cwrs. Mewn achosion anghyffredin, lle mae myfyriwr wedi cofrestru ar gyfer dau gwrs gwahanol yn yr un flwyddyn, byddai'r myfyriwr hwnnw'n cael ei gyfrif ddwywaith.

Mae dadansoddiad blaenorol wedi dangos bod cofrestriadau amser llawn mewn Sefydliadau Addysg Uwch yng Nghymru lai nag 1 y cant yn uwch na niferoedd y myfyrwyr amser llawn; a bod cofrestriadau rhan-amser lai na 2 y cant yn uwch na niferoedd y myfyrwyr rhan-amser.

Mae pob cyfeiriad at 'fyfyrwyr cymwysedig' yn y bwletin hwn yn cyfeirio at 'y cymwysterau a enillwyd'. Mewn achosion anghyffredin, lle mae myfyriwr yn cael dau gymhwyster gwahanol yn yr un flwyddyn, byddai'r myfyriwr hwnnw'n cael ei gyfrif ddwywaith.

Staff

Mae pob tabl sydd yn y bwletin hwn yn seiliedig ar boblogaeth contractau staff academiaidd HESA, sy'n cynnwys y contractau hynny a oedd yn weithredol ar 1 Rhagfyr o fewn y cyfnod adrodd.

Diffinnir staff academiaidd fel gweithwyr proffesiynol academiaidd sy'n gyfrifol am gynllunio, cyfarwyddo ac ymgymryd â dysgu ac ymchwil academiaidd mewn Sefydliadau Addysg Uwch.

Yn dilyn adolygiad HESA, newidiodd y fethodoleg a ddefnyddir i leoli gweithwyr proffesiynol academiaidd yn 2012/13. Achosodd hyn wahaniaeth sylweddol yng nghanran y staff a ddynodwyd fel "gwybodaeth heb ei cheisio eto" yn y maes yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg/yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Y strategaeth ynglŷn â thalgrynnu

Mae'r dull o gyflwyno ffigurau yn y Bwletin Ystadegol hwn yn dilyn egwyddorion strategaeth dalgrynnu HESA. Bwriedir i'r strategaeth atal achosion o ddatgelu gwybodaeth bersonol am unrhyw unigolyn. Yn y strategaeth hon, caiff pob rhif ei dalgrynnu i'r 5 agosaf. Dyma grynodedb o'r strategaeth:

- Mae 0, 1, 2 yn cael eu talgrynnu i 0 a'u cynrychioli â '*'.
- Mae pob rhif arall yn cael ei dalgrynnu i'r lluosrif o 5 agosaf.

Mae cyfansymiau hefyd yn destun y fethodoleg dalgrynnu hon; o ganlyniad, efallai na fydd cyfanswm y rhifau ym mhob rhes neu golofn yn cyfateb yn union i'r cyfanswm a ddangosir. Mae'r canrannau wedi'u cyfrifo gan ddefnyddio niferoedd crai manwl. Caiff canrannau llai na 0.5 y cant eu cynrychioli â '-'.

Diffiniadau

Diffiniadau ar gyfer adrannau A i C – Myfyrwyr

Swm a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg

Mae'r swm a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg yn cyflwyno gwybodaeth ynglŷn â faint o'i addysg y mae myfyriwr wedi'i dderbyn drwy gyfrwng y Gymraeg y flwyddyn honno. Mae'n egluro faint o bob modiwl a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg. Pe bai myfyriwr yn astudio hanner modiwl 20 credyd yn Gymraeg, byddai hynny'n cael ei gyfrif fel 10 credyd. Mae'r categorïau rhywfaint/5/40/80 hefyd yn gorgyffwrdd. Er enghraifft, mae pawb sydd wedi astudio o leiaf 40 credyd yn Gymraeg hefyd yn cael ei gynnwys fel un sydd wedi astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg.

Gradd gyntaf

Mae gradd gyntaf yn cyfeirio at yr hyn y gellid ei ystyried fel y cwrs israddedig "safonol". **Nid** yw'n golygu mai dyma'r radd israddedig gyntaf y mae myfyriwr wedi'i hastudio.

Mae'n cynnwys graddau cyntaf pa un a ydynt yn arwain at gymhwyster i gofrestru neu ymarfer â chorff rheoleiddio statudol lechyd neu Ofal Cymdeithasol neu Filfeddygol ai peidio, graddau cyntaf â statws athro cymwysedig/cofrestru â'r Cyngor Addysgu Cyffredinol, graddau cyntaf uwch, graddau cyntaf a sicrhair yr un pryd â diploma a graddau cyntaf rhyngosod.

Cyferwerth ag amser llawn (FTE)

Mae FTE yn cyflwyno data myfyrwyr yn nhermau'r hyn sy'n gyferwerth â myfyrwyr amser llawn. Mae myfyriwr cyd-anrhydedd sydd â hanner ei gwrs yn fathemateg, yn hanner yr hyn sy'n gyferwerth â myfyriwr Mathemateg anrhydedd sengl (0.5 FTE). Mae myfyriwr rhan-amser y byddai ei gwrs yn para 6 blynedd yn hytrach na 3 yn cael ei gyfrif fel hanner yr hyn sy'n gyferwerth â myfyriwr amser llawn (0.5 FTE).

Cyferwerth â pherson llawn (FPE)

Mae cyfrifiad cyferwerth â pherson llawn yn rhannu myfyrwyr rhwng y gwahanol ddulliau astudio, beth bynnag yw cyfanswm yr amser y mae myfyriwr yn astudio. Mae myfyriwr cyd-anrhydedd rhan-amser, sy'n astudio hanner Mathemateg, yn dal i gael ei gyfrif fel hanner myfyriwr Mathemateg (0.5 FPE). Mewn cyfrifiad FTE byddai'r myfyriwr cyd-anrhydedd hwnnw'n cael ei gyfrif fel hanner myfyriwr Mathemateg (0.25 FTE), pe bai cyfanswm yr amser y mae'n astudio hefyd yn hanner yr hyn sy'n gyferwerth â myfyriwr amser llawn.

Rhywedd

Mae rhyweddau eraill (anneuaidd) yn cael eu cynnwys yn y cyfansymiau.

Lefel Astudio

A yw myfyriwr yn astudio cwrs ôl-radd, gradd gyntaf israddedig neu radd israddedig arall. Nid yw myfyrwyr ôl-ddoethurol yn cael eu cynnwys.

Dull Astudio

A yw myfyriwr yn astudio ar sail amser llawn neu'n rhan-amser. Fel arfer mae'n ofynnol i fyfyrwyr amser llawn fynychu sefydliad am gyfnodau sy'n gwneud cyfanswm o 24 wythnos o leiaf ym

mlwyddyn y rhaglen astudio. Yn ystod y cyfnod hwn, disgwylir fel arfer i fyfyrwyr ymgymryd â chyfnodau astudio, dysgu neu brofiad gwaith sy'n gyfanswm o 21 awr yr wythnos o leiaf ar gyfartaledd.

Graddau israddedig eraill

Mae graddau israddedig eraill yn cynnwys nodau cymhwyster is na lefel gradd, megis: Graddau Sylfaen; diplomâu mewn AU â chymhwyster i gofrestru i ymarfer â chorff rheoleiddio lechyd neu Ofal Cymdeithasol; Diploma Cenedlaethol Uwch (HND); Tystysgrif Genedlaethol Uwch (HNC); Diploma Addysg Uwch; Tystysgrif Addysg Uwch; cyrsiau sylfaen ar lefel addysg uwch; NVQ/SVQ lefelau 4 a 5; diplomâu a thystysgrifau ôl-radd ar lefel israddedig; cymwysterau proffesiynol ar lefel israddedig; diplomâu a thystysgrifau israddedig eraill gan gynnwys cyrsiau iechyd a gofal cymdeithasol ôl-gofrestru; cymwysterau addysg uwch ffurfiol eraill is na safon gradd; credydau israddedig sefydliadol a dim cymwysterau israddedig ffurfiol.

Myfyrwyr sy'n hanu o Gymru

Y myfyrwyr sydd wedi'u categoreiddio fel myfyrwyr sy'n hanu o Gymru yw'r rhai yr oedd eu cod post cartref yng Nghymru pan oeddent yn mynd i'w sefydliad addysg uwch am y tro cyntaf.

Blwyddyn

Blynyddoedd academiaidd yw'r blynyddoedd y cyfeirir atynt, o 1 Awst i 31 Gorffennaf.

Diffiniadau ar gyfer Adran D: Addysg Gychwynnol i Athrawon

Y gallu i addysgu'n ddwyieithog

Diffinnir myfyrwyr fel rhai sy'n 'gallu addysgu yn ddwyieithog' os ydynt yn cymryd rhan mewn cwrs sydd naill ai'n arwain at dystysgrif addysg ddwyieithog ffurfiol, neu nad yw'n arwain at dystysgrif, ond sydd wedi'i gynllunio i alluogi myfyrwyr i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Y math o radd

Mae TAR yn cynnwys Tystysgrif Addysg i Raddedigion, Tystysgrif Addysg Broffesiynol i Raddedigion a'r Diploma Proffesiynol mewn Addysg. Cymhwyster lefel gradd Meistr yw'r Dystysgrif Addysg i Raddedigion, ond nid yw'r Dystysgrif Addysg Broffesiynol i Raddedigion yn gymhwyster lefel gradd Meistr. Mewn rhai achosion, gallai myfyriwr ddechrau astudio cwrs ôl-radd, ond gadael â chymhwyster israddedig.

Mae mwyafrif y cyrsiau 'Gradd Arall' ar lefel gradd Baglor, gan gynnwys elfen addysgu sy'n arwain at Statws Athro Cymwysedig (SAC).

Addysg Gychwynnol i Athrawon (AGA)

Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon (HCA) neu Hyfforddiant ac Addysg Gychwynnol Athrawon (HAGA) oedd hen enwau Addysg Gychwynnol i Athrawon. Mae'n cwmpasu pob llwybr y bydd rhywun yn ei ddilyn i ddod yn athro – gan ennill SAC. Mae'r bwletin hwn yn cwmpasu pobl sy'n dod yn athrawon drwy gyrsiau Addysg Uwch ffurfiol.

Statws Athro Cymwysedig (SAC)

Rhaid bod â Statws Athro Cymwysedig er mwyn addysgu mewn ysgol yng Nghymru. Mae SAC yng Nghymru yn wahanol i SAC yn Lloegr neu gofrestr y Cyngor Addysgu Cyffredinol yng Ngogledd Iwerddon a'r Alban.

Lefel ysgol

Mae 'lefel ysgol' yn nodi a yw'r cwrs yn canolbwyntio ar hyfforddi athrawon ysgol gynradd neu uwchradd. Yn aml, gelwir hyn yn 'gyfnod ysgol'. Pan fydd athro wedi cymhwyso, efallai y bydd yn addysgu ystod oedrannau wahanol i'r un y bu'n hyfforddi ar ei chyfer i gychwyn.

Diffiniadau ar gyfer Adran E: Staff

Cyfwerth ag amser llawn (FTE)

Cofnodir cyfwerth ag amser llawn (FTE) yn y contract ac mae'n mesur yr hyn sy'n gyfwerth ag amser llawn yn ystod y cyfnod adrodd rhwng 1 Awst a 31 Gorffennaf.

Cyfwerth â pherson llawn (FPE)

Gall unigolion fod â mwy nag un contract gyda sefydliad a gall pob contract gynnwys mwy nag un gweithgaredd gwahanol. Mae cyfrifiadau'r staff wedi cael eu rhannu ymhlith eu gweithgareddau yn unol â'r cyfrifiad cyfwerth ag amser llawn sydd wedi'i ddatgan ar gyfer pob gweithgaredd. Mae hyn yn arwain at gyfrif cyfwerth â pherson llawn. Mae cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn y staff yn cael eu seilio ar y gweithgareddau contract a oedd yn weithredol ar 1 Rhagfyr yn y cyfnod adrodd.

Staff sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Mae'r tabl contractau'n cynnwys manylion am y staff sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae nifer y staff sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn cyfrif y staff academaidd sydd ag o leiaf un contract academaidd sy'n cynnwys rhywfaint o addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Gwybodaeth allweddol am ansawdd

Mae'r adran hon yn darparu crynodeb o wybodaeth am yr allbwn hwn yn ôl pum dimensiwn o ansawdd, sef: Perthnasedd, Cywirdeb, Amseroldeb a Phrydlondeb, Hygyrchedd ac Eglurder, a Chymaroldeb. Mae HESA (sef ffynhonnell y data) yn cyhoeddi Ystadegau Gwladol ei hun ac mae'n rhoi manylion am ansawdd ei data [ar ei gwefan](#).

Perthnasedd

Gwnaethpwyd newidiadau i'r bwletin yn dilyn adborth gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol a swyddogion polisi'r Gymraeg. Yn 2011 gwnaethpwyd newidiadau i gynnwys y bwletin yn dilyn adborth gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg. Hefyd, cynhwyswyd y bwletin mewn ymgynghoriad ar ystadegau addysgol, heb ysgogi unrhyw geisiadau allweddol am newidiadau.

Defnyddir yr ystadegau yn Llywodraeth Cymru a'r tu allan iddi er mwyn monitro tueddiadau addysgol ac fel llinell sylfaen ar gyfer dadansoddiadau pellach o'r data sylfaenol. Mae'r prif ddefnyddwyr yn cynnwys:

- Gweinidogion a Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru;
- Swyddogion yn Llywodraeth Cymru;
- Adrannau eraill y llywodraeth;
- Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru;
- Sefydliadau Addysg Uwch a chyrff cynrychioladol;
- Myfyrwyr, ymchwilwyr ac academyddion;
- Dinasyddion unigol, cwmnïau preifat a'r cyfryngau;

Defnyddir yr ystadegau hyn mewn ffyrdd amrywiol e.e.:

- Fel sail i'r broses o wneud penderfyniadau ynglŷn â'r polisi addysg yng Nghymru ac fel sail i'r strategaethau presennol, er enghraifft, y Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg.

Cywirdeb

Newidynnau sy'n cael eu hunanasesu

Mae llawer o feysydd allweddol HESA sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg yn dibynnu ar asesiad y myfyriwr neu'r brifysgol. Mae'r dangosydd WELSSP ar gyfer gallu'r myfyriwr i siarad Cymraeg yn cael ei hunanasesu gan y myfyriwr a gall y safon ar gyfer rhuglder newid o'r naill berson i'r llall. Nodir arwyddion nad yw'r dangosydd yn ddibynnol bob amser dan dabl D.1.

Defnyddir preswylfan myfyriwr yn hytrach na chofnod o'i genedl. Fodd bynnag, nid yw'n wir bob tro bod myfyriwr o Gymru yn preswyllo yng Nghymru. Gallai myfyriwr fod wedi symud o Gymru ychydig cyn cychwyn ei gwrs, a gallai hyn olygu bod myfyrwyr nad yw eu preswylfan yng Nghymru yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn yr un modd, defnyddir y maes LANGPCNT er mwyn canfod a yw myfyriwr yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg a faint y mae wedi ei astudio drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r maes hwn yn cael ei asesu gan y brifysgol a gallai prifysgolion asesu cynnwys cyfrwng Cymraeg modiwlau yn

wahanol. Yn 2015/16, darganfuwyd nad oedd rhai modiwlau cyfrwng Cymraeg yn cael eu hasesu fel rhai a oedd yn cael eu hastudio'n gyfan gwbl drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn y gorffennol, roedd yn ofynnol i sefydliadau naill ai gyflwyno cyfartaleddau cyrsiau neu'r gwerthoedd gwirioneddol am bob cofrestriad i'r Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch. Ar gyfer yr ystadegau a ddefnyddir yn y bwletin hwn, nid yw gwerthoedd cyfartalog y cyrsiau'n briodol. Mae'n goramcangyfrif nifer y myfyrwyr sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg oherwydd bydd gan ragor o fyfyrwyr werthoedd dim-sero.

Diwygiadau

Yn 2011 daeth i'r amlwg bod Prifysgol Cymru, Casnewydd (Prifysgol De Cymru erbyn hyn) wedi cyflwyno gwerthoedd cyfartaledd cyrsiau ar gyfer astudio drwy gyfrwng y Gymraeg a oedd yn bodloni gofynion HESA, ond nad oeddent yn cynnwys y manylder sy'n ofynnol ar gyfer yr ystadegau hyn. Cafwyd data diwygiedig yn uniongyrchol gan Brifysgol Cymru, Casnewydd ar gyfer 2008/09, 2009/10, 2011/12 ac yn ddiweddarach gan Brifysgol De Cymru ar gyfer 2013/14. Er hyn, nid oedd y data diwygiedig yn cynnwys y manylder sy'n ofynnol ar gyfer y bwletin hwn, neu StatsCymru, felly maent wedi cael eu cynnwys mewn troednodiadau yn unig.

Amseroldeb a phrydlondeb

Casglodd HESA ddata cofrestriadau myfyrwyr a staff ar gyfer blwyddyn academiaidd 2015/16 rhwng Awst a Hydref 2015. Cynhyrchodd ei datganiad ei hun ar Gofrestriadau Myfyrwyr Addysg Uwch a'r Cymwysterau a Gafwyd mewn Sefydliadau Addysg Uwch yn Ionawr 2016 a rhyddhaodd ei chyhoeddiad diweddaraf am Staff mewn Addysg Uwch ym Mawrth 2016. Mae'r bwletin Cyfrwng Cymraeg hwn yn tynnu sylw at ddimensiwn penodol Gymreig i'r data a gesglir am fyfyrwyr a staff. Symudwyd dyddiad rhyddhau'r bwletin hwn ymlaen o fis Medi i fis Awst er mwyn gwella prydlondeb.

Hygyrchedd ac eglurder

Rhoddir gwybod am y bwletin ystadegol hwn o flaen llaw ac yna caiff ei gyhoeddi yn adran Ystadegau gwefan Llywodraeth Cymru.

I gyd-fynd â'r bwletin hwn ceir tablau manylach yn [StatsCymru](#), safle dosbarthu sy'n galluogi ymwelwyr i weld, addasu a chreu tablau i'w lawrlwytho.

Cymaroldeb a chydlyniaeth

Oherwydd testun y bwletin hwn, nid oes ystadegau y gellir cymharu â hwy wedi'u cynhyrchu ar gyfer gwledydd eraill y DU. Mae'r diffiniadau'n gyson â datganiadau Addysg Uwch eraill Llywodraeth Cymru, ar wahân i'r dadansoddiadau o bynciau sy'n cael eu cyfrifo fesul modiwl yma er mwyn ymgorffori'r wybodaeth cyfrwng Cymraeg.

Statws Ystadegau Gwladol

Mae [Awdurdod Ystadegau'r Deyrnas Unedig](#) wedi dynodi'r ystadegau hyn yn Ystadegau Gwladol, yn unol â Deddf Ystadegau a Gwasanaeth Cofrestru 2007, sy'n dangos eu bod yn cydymffurfio â'r [Cod Ymarfer ar gyfer Ystadegau Swydddogol](#).

Mae statws Ystadegau Gwladol yn golygu bod ystadegau gwladol yn cyrraedd y safonau uchaf o ran dibynadwyedd, ansawdd a gwerth i'r cyhoedd.

Mae statws Ystadegau Gwladol yn golygu bod ein hystadegau yn cyrraedd y safonau uchaf o ran dibynadwyedd, ansawdd a gwerth cyhoeddus, a'n cyfrifoldeb ni yw i sicrhau y cydymffurfir â'r safonau hyn.

Cadarnhawyd y statws parhaus o'r ystadegau hyn fel Ystadegau Gwladol yn 2010 yn dilyn gwiriad cydymffurfiaeth gan y [Swyddfa Rheoleiddio Ystadegau](#).

Cynhaliwyd yr [asesiad](#) llawn diweddaraf o'r ystadegau hyn yn erbyn y Cod Ymarfer yn 2010.

Dylai'r holl ystadegau swydddogol gydymffurfio â phob agwedd ar y Cod Ymarfer ar gyfer Ystadegau. Dyfernir statws Ystadegau Gwladol iddynt yn dilyn asesiad gan gangen reoleiddio Awdurdod Ystadegau'r DU. Mae'r Awdurdod yn ystyried a yw'r ystadegau'n cyrraedd y safonau uchaf o ran cydymffurfio â'r Cod, gan gynnwys y gwerth y maent yn ei ychwanegu at benderfyniadau a dadleuon cyhoeddus.

Cyfrifoldeb Llywodraeth Cymru yw i gynnal cydymffurfiad â'r safonau a ddisgwyli'r o Ystadegau Gwladol. Os ydym yn pryderu os yw'r ystadegau yma yn dal i gwrdd â'r safonau priodol, byddwn yn trafod hyn yn brydlon gyda'r Awdurdod. Gall statws Ystadegau Gwladol gael ei diddymu ar unrhyw bryd pan mae'r safonau uchaf heb eu cynnal, a'i ddyfarnu unwaith eto pan mae'r safonau yn cael eu hadfer.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 yn ymwneud â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn cyflwyno saith nod llesiant i Gymru, sef: Cymru sy'n fwy cyfartal, llewyrchus, cydnerth, iach, a chyfrifol ar lefel fyd-eang, sydd â chymunedau cydlynus a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu. O dan adran (10)(1) o'r Ddeddf, rhaid i Weinidogion Cymru (a) cyhoeddi dangosyddion ("dangosyddion cenedlaethol") y mae'n rhaid eu cymhwyso er mwyn mesur cynnydd tuag at gyrraedd y nodau llesiant, a (b) gosod copi o'r dangosyddion cenedlaethol gerbron y Cynulliad Cenedlaethol. Gosodwyd y 46 o ddangosyddion cenedlaethol ym mis Mawrth 2016.

Mae gwybodaeth am y dangosyddion, ynghyd â naratif ar gyfer pob un o'r nodau llesiant a'r wybodaeth dechnegol gysylltiedig ar gael yn adroddiad [Llesiant Cymru](#).

Rhagor o wybodaeth am [Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#).

Gallai'r ystadegau yn y datganiad hwn hefyd ddarparu naratif ategol i'r dangosyddion cenedlaethol a chael eu defnyddio gan fyrdau gwasanaethau cyhoeddus mewn cysylltiad â'u hasesiadau llesiant lleol a'u cynlluniau llesiant lleol.

Rhagor o fanylion

Mae'r ddogfen ar gael yn:

<https://llyw.cymru/yr-iaith-gymraeg-mewn-sefydliadau-addysg-uwch-medi-2017-i-awst-2018>

Mae tablau sy'n gysylltiedig â'r bwletin hwn ac sy'n cynnwys mwy o fanylion ar gael drwy [StatsCymru](#), sef gwasanaeth dosbarthu data rhyngweithiol Llywodraeth Cymru.

Y diweddariad nesaf

Gorffennaf 2020 ar gyfer blwyddyn academaidd 2018/19

Rydym am gael eich adborth

Rydym yn croesawu unrhyw adborth am unrhyw agwedd ar yr ystadegau hyn. Gallwch anfon eich sylwadau drwy e-bost i ystadegau.addysgol16@llyw.cymru

Y Drwydded Llywodraeth Agored

Mae'r holl gynnwys ar gael o dan y [Drwydded Llywodraeth Agored, fersiwn 3.0](#), oni nodir yn wahanol.

